



МАТЕРІАЛИ

**I Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**"НАУКОВИЙ
ПОТЕНЦІАЛ
СВІТУ '2004"**

1-15 листопада 2004 року

**Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал світу ‘2004’”. Том 54. Психологія. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. - 75 с.
ISBN 966-7191-95-8**

У збірнику містяться матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал світу ‘2004’” з психології.
Для студентів, аспірантів та викладачів.

ISBN 966-7191-95-8

**© Колектив авторів, 2004
© Наука і освіта, 2004**

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Білоус О.В. Засоби діагностики рівня розвитку теоретичного мислення майбутніх учителів хімії (на прикладі неорганічної хімії).....	3
Голован В.П. Гуманність як фасилітуюча вартість суб'єктів освіти	5
Гуляс И.А. Психологические барьеры в инновационной деятельности учителя	7
Драчева-Тимофеева Н.В. Личностно-значимое обучение – основа формирования метакогнитивного опыта: формы и методы	9
Зубкова Е.А. Особенности структуры мотивации достижения учителей	12
Коваль І.В. Психолого-педагогічні проблеми оволодіння іноземною мовою у немовному вищому навчальному закладі.....	14
Куш Н.В. Вопросы детской и возрастной психологии в творчестве немецкого психолога конца XIX – начала XX вв. В.Штерна	16
Мачушиник О.Л. Мотиви учбової діяльності як чинники пізнавальної активності студентів	19
Опалева И.В. Актуальные проблемы дошкольного образования	21
Чопик О.Я. Самовиховання в процесі навчання та самоосвіти	22
Щербан Т.Д. Продуктивність навчального спілкування	24

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ

Гайворонский Р.А., Гайворонский В.Ф. Развитие творческого мышления студентов	26
Данилевич Л.А. До проблеми особистісних факторів обдарованості	29
Политова С.П. Коррекционно-развивающее обучение умственно отсталых детей как процесс системного медико-психолого-педагогического воздействия	30
Порсєва Х.О. З досвіду реалізації тренінгової програми соціально-психологічної допомоги особам похилого віку	32
Шенкевич О.М. Особливості психосоціального розвитку в підлітковому віці	35
Юрина А.А. Взаимосвязь психологического и литературоведческого подхода к проблеме развития творческой личности.....	37

ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

Григор'єва О.В. Розвиток синдрому професійного вигорання в лікарів-онкологів у залежності від стажу роботи	41
Мицько В.М. Дослідження професійного аксіогенезу студентів-психологів	44
Фоміна Л.В., Самолисцова О.В., Скорбач Т.В. Вербальне та невербальне спілкування в професійній діяльності лікаря	48

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Азаркина Е.В. Социально-психологические причины преступления	49
Алфьорова М.В. Соціально-психологічні проблеми управлінської діяльності в аграрному секторі економіки	50
Ахмадуллина Э.А. Формирование мотивационно-ценностной сферы личности эмигрантов в процессе аккультурации в странах с разным экономическим уровнем	52
Войтенко Г.В. Темпоральні та мотиваційні особливості телекомунікаційної реценції	56
Оксіна Н.В. Теоретичні напрямки дослідження агресії та агресивності в сучасній психології	57
Осипенко В.А. Саморегуляція як фактор мотивації і організації власної поведінки студентів-медиків	59
Поснова Т.П. Система соціальних та індивідуальних цінностей як фактор політичної соціалізації	60
Чуйко Г.В., Кривко Т.А. Прояви емпатії у студентів-гуманітаріїв	63
Шавенков А.А. Дуалистичность (индивидуализм-коллективизм) как базисная характеристика развития живой материи и основа духовности человека	66
Шулдик Г.О., Шулдик Н.В. Гендерні відмінності у діяльності чоловіків та жінок	70

Мачушник О.Л.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Мотиви учбової діяльності як чинники пізнавальної активності студентів

Перетворення соціально-економічних умов українського суспільства загострило проблему підготовки кадрів у вищих навчальних закладах. Адже

сьогодні потрібні спеціалісти, які зможуть легко адаптуватися до умов ринку. А це означає, що їм мають бути притаманні активність, ініціативність, самостійність, творчість, наполегливість, відповідальність. Тому проблема пізнавальної активності є актуальною на сучасному етапі розвитку вищої школи. Актуальна вона і для представників професії психолога.

Майбутні психологи повинні бути готовими до вирішення складних особистісних питань клієнтів, вміти надати їм допомогу в кризових ситуаціях, допомогти подолати негативний вплив стресів, оперувати діагностичним інструментарієм, розробляти корекційні та розвивальні програми. Названими проблемами не обмежується коло професійних питань фахівця-психолога, але вони вказують на значущість підготовки спеціалістів на етапі вузівського навчання. Цим питанням присвячені роботи О. Бондаренка, С. Васьківської, П. Горностая, Т. Говорун, Л. Долинської, Ю. Ємельянова, С. Максименка, В. Панка, Н. Пов'якель, Л. Уманець, Н. Чепелевої, Т. Яценко та інших вчених-психологів.

Прийнято вважати, що пізнавальна активність є однією із найвагоміших складових фахової підготовки спеціаліста, показником, який засвідчує її якість. Проте й досі досягнення високого рівня розвитку пізнавальної активності студентів залишається відкритим питанням для психолого-педагогічної науки і практики.

Основою пізнавальної активності виступають пізнавальні потреби, тобто потреби в набутті нових знань. Потреба – це стан, пов'язаний з відчуттям необхідності в чомусь важливому для існування і розвитку людини. Потреби виступають в ролі детермінант поведінки людини та відображаються у формі мотивів, цілей, задач [2]. "Наявність потреби складає необхідну передумову будь-якої діяльності, проте потреба сама по собі ще не здатна надати діяльності певної спрямованості. Те, що є єдиною спонукою діяльності, це не сама потреба, а предмет, який відповідає даній потребі. Предмет потреби ... ми називаємо мотивом діяльності" [3; 13]. В наукових джерелах вказується, що

мотив – це стійка особистісна властивість, яка охоплює потреби, та є спонукою до діяльності. Вивчення мотивів

С. 20

дозволяє виявити ставлення особистості до діяльності, а також її потреби, їх силу та рівень розвитку. Тому, на нашу думку, вивчення провідних мотивів учбової діяльності студентів допоможе також вивчити і їх пізнавальну активність.

Вивчаючи мотиви учбової діяльності студентів – майбутніх психологів, ми використали модифікований варіант методики А. Реана – В. Якуніна [1;434-437]. Дослідження проводилось в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, серед студентів, які отримують спеціальність практичного психолога (165 осіб). Із запропонованого переліку мотивів учбової діяльності студенти обрали п'ять найбільш значущих для себе та оцінили відповідним балом: від 1 (причина зовсім не має значення) до 5 (причина є дуже важливою). За сумою набраних балів всі мотиви розділились на три групи: найбільш значимі, середньої значимості, не значимі. До групи найбільш значимих мотивів увійшли (у %): "стати висококваліфікованим спеціалістом" (16,3), "отримати диплом" (13,5), "забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності" (12,8), "набути глибокі та міцні знання" (11,6).

Як бачимо, до цієї групи віднесені мотиви професійного плану (крім мотиву "отримати диплом"). Усі мотиви мають результативну спрямованість. Даний факт свідчить про те, що студенти усвідомлюють, що лише висококваліфікований фахівець може бути конкурентно здатним на ринку праці. Отримання диплому може розглядатися як результат навчання та можливість початку трудової діяльності.

Групу мотивів середньої значимості створили пізнавальний мотив "отримати інтелектуальне задоволення" (8,6), процесуальний "успішно навчатись" (7,0) та мотив досягнення "отримати схвалення у батьків та оточуючих" (7,8).

До не значимих були віднесені мотиви процесуальні та досягнення: "отримувати стипендію" (4,4), "не запускати вивчення предметів навчальної програми" (3,5), "досягти поваги викладачів" (3,5), "успішно продовжити навчання на наступних курсах" (3,2), "не відставати від однокурсників" (2,4), "уникнути осуду за погане навчання" (2,4), "бути прикладом однокурсникам" (1,5), "бути постійно готовим до занять" (1,5).

Отже, судячи із результатів дослідження, можна говорити про переважання в учбовій діяльності студентів мотивів професійної зорієнтованості. Проте, отримані дані свідчать про деяку невідповідність між досягненнями студентів в учбовій діяльності і їх бажанням стати кваліфікованим спеціалістом. В групу не значимих мотивів потрапили ті процесуальні мотиви, які вказують на засоби досягнення бажаних цілей: "бути постійно готовим до занять", "не запускати вивчення предметів навчальної програми", "успішно продовжити навчання на наступних курсах".

Отже, можемо дійти висновку, що аналіз мотивів учбової діяльності студентів-психологів виявив факт невідповідності між їх бажаннями та рівнем активності, необхідним для задоволення цих бажань. Пізнавальна активність студентів, як показало дане дослідження, знаходиться на невисокому рівні розвитку. Тому потрібно формувати у них нові особистісно значущі пізнавальні мотиви задля підвищення рівня їх пізнавальної активності.

С. 21

Література:

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Психология управления: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
3. Леонтьев А.Н. Потребность, мотивы, эмоции. – М.: Изд-во МГУ, 1971. – С. 13.